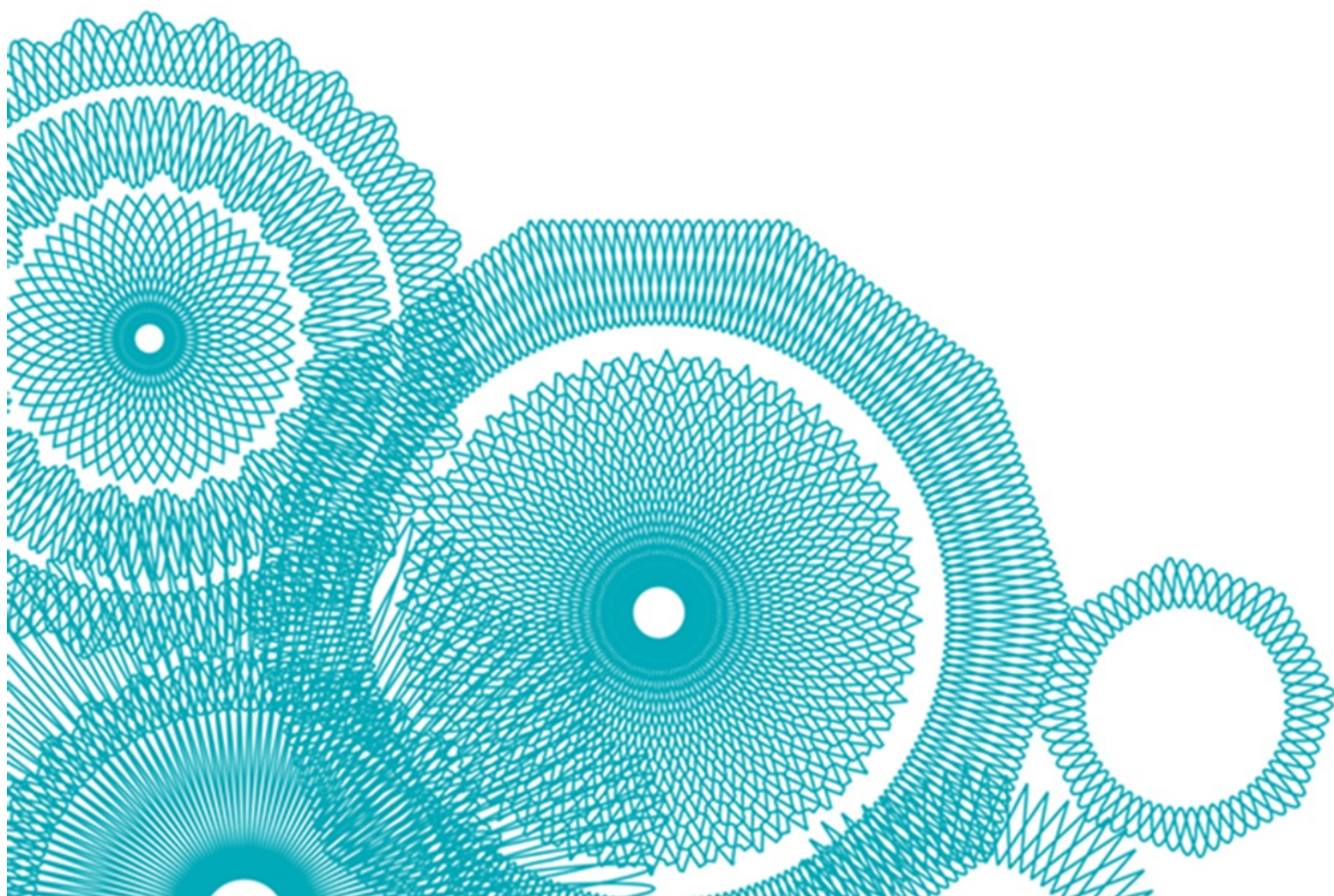

Høringsnotat – Endringer i barnevernloven og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven (Politiattest for ansatte i Bufetat som er i kontakt med mindreårige mv.)

Sendt på høring: 12. oktober 2021

Høringsfrist: 10. desember 2021

POLITIATTEST FOR ANSATTE I BUFETAT SOM ER I KONTAKT MED MINDREÅRIGE MV.

**Høringsnotat om forslag til endringer i barnevernloven og forskrift om politiattest i
henhold til barnevernloven**

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Gjeldende rett.....	3
2.1	Innledning	3
2.2	Generelle krav i politiregisterloven og politiregisterforskriften	4
2.3	Krav til politiattest etter barnevernloven.....	5
2.4	Midlertidig hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattest	8
3	Bakgrunnen for forslaget	8
4	Departementets vurderinger og forslag	9
4.1	Hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattest.....	9
4.1.1	Behovet for at Bufetat gis hjemmel til å bekrefte formålet med politiattest	9
4.1.2	Lov- eller forskriftsregulering ?	11
4.2	Hjemmel for Bufetat til å kreve politiattest for avlastningstiltak (besøkshjem)	12
4.3	Politiattest for personer som er ansatt i eller utfører oppgaver på vegne av Bufetat 13	
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	14
6	Forslag til nye bestemmelser	14
6.1	Barnevernloven	14
6.2	Ny barnevernslov	15
6.3	Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven	15

1 Innledning

I barnevernloven § 6-10 er det regulert hvilke personer som skal legge frem politiattest. Reglene om krav til politiattest kom inn i barnevernloven i 1999¹, og personkretsen for hvem det skal innhentes politiattest for har blitt utvidet flere ganger. Formålet med å innhente politiattest med hjemmel i barnevernloven, er å beskytte barn mot overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse. Det er også for å bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer.² Politiattesten brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet eller annen funksjon.

Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat) har i dag hjemmel til å kreve politiattest av ansatte og personer som utfører oppdrag for barnevernsinstitusjoner, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre jf. § 6-10 annet ledd. Det foreslås i dette høringsnotatet å utvide Bufetats hjemler. Det foreslås at Bufetat kan bekrefte formålet ved innhenting av politiattest fra fosterforeldre. Videre foreslås det at Bufetat har ansvaret for at politiattest blir krevet fremlagt av private som tar i mot barn som avlastningstiltak for beredskapshjem eller spesialiserte fosterhjem. Departementet foreslår i tillegg å innføre krav til politiattest for personer som ansettes i eller utfører andre oppdrag for eller på vegne av Bufetat, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn. Dette vil inkludere ansatte som utfører oppgaver blant annet i forbindelse med spesialiserte hjelpetiltak.

Det foreslås endringer i barnevernloven § 6-10 med forskrift³. Det foreslås tilsvarende endringer i ny barnevernslov § 12-11, som departementet tar sikte på at trer i kraft 1. januar 2023. Forslagene bygger på barnevernlovens bestemmelser etter endringer fra 1. januar 2022⁴ i § 2-3 om Bufetats oppgaver og ansvar og i § 4-22 om fosterhjem.

I tillegg til forslagene i dette høringsnotatet, har departementet igangsatt en helhetlig gjennomgang av om det er behov for å innføre nye hjemler til å kreve politiattest for personer som har kontakt med mindreårige, eller endre eksisterende hjemler.⁵ Høsten 2018 ble det nedsatt en interdepartemental arbeidsgruppe som vurderte behovet for lovendringer på tvers av sektorer. Rapporten fra arbeidsgruppen ble deretter sendt på høring, med svarfrist 30. oktober 2019. Departementet jobber med den videre oppfølging av høringen i samarbeid med andre berørte departementer.

1 Gjeldende rett

1.1 Innledning

Det finnes hjemler på mange områder til å innhente politiattest (vandelskontroll) fra personer som skal ha ansvar for eller utføre oppgaver overfor mindreårige. Formålet med vandelskontrollen er å forhindre at personer i ansettelsesforhold, verv eller lignende som

¹ Jf. lov 4. juni 1999 nr. 35, jf. Ot.prp.nr. 61 (1997-98) og Innst. O. 49 (1998-99)

² Retningslinjer til forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven, https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv/2011/q_34_2011_retningslinjer_til_forskrift_om_politiattest_i_henhold_til_barnevernloven.pdf

³ Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven.

⁴ Endringer jf. Prop. 73 L (2016-2017).

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing---politiattest/id2663177/>. Arbeidsgruppen har bestått av medlemmer fra Barne- og familiedepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet.

allerede er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, får stillinger eller kommer i posisjoner der de kan begå nye overgrep. Politiregisterloven og politiregisterforskriften angir rammene for vandelskontroll, herunder hvilke formål som kan begrunne krav om politiattest, mens det er spesiallovgivning som regulerer det konkrete saks- eller fagområdet der attesten skal innhentes og konsekvensene av anmerkninger. Vandelskontroll er et forebyggende tiltak, og ikke tilstrekkelig i seg selv til å forhindre overgrep.

De ytre rammene for når det er adgang til å utstede politiattest følger av EMK artikkel 8 om retten til respekt for privatliv og familieliv, som blant annet oppstiller krav om at politiattesten må fremme ett av de legitime formålene i bestemmelsen og være nødvendig i et demokratisk samfunn. Artikkel 8 stiller blant annet krav om at inngrep i privatlivet skal være «i samsvar med loven». I forhold til vandelskontrollen oppfattes det sentrale innholdet i dette lovskravet gjerne slik at det må kreves at lovgivningen klargjør til hvilke formål politiattest kan utstedes, og at reglene er tilgjengelige for borgerne.⁶

1.2 Generelle krav i politiregisterloven og politiregisterforskriften

Vandelskontroll kan kun foretas dersom det foreligger hjemmel i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov. I det alt vesentlige utleveres opplysningene fra kontrollen i form av politiattest, jf. politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1. På en politiattest kan det anmerkes opplysninger om hvorvidt en fysisk eller juridisk person har vært ilagt straff eller andre strafferettslige reaksjoner eller andre tiltak som følge av lovbrudd, eller er under straffeforfølgning.

De formål som kan begrunne krav om politiattest er listet opp i politiregisterloven § 37, som angir at politiattest under visse vilkår kan brukes for å utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon. Selv om en gruppe faller inn under formålet, må det likevel foretas en konkret vurdering av om det bør innføres nye hjemler til å kreve politiattest.

Det er to aktuelle formål som er relevante på barnevernsområdet:

- 1) § 37 første ledd nr. 4: dersom utelukkelse fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer,
- 2) § 37 første ledd nr. 5: dersom utelukkelsen fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon kan bidra til å sikre at en person som skal adoptere eller over tid eller jevnlig skal ha heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven,

Kravet om politiattest på barnevernsområdet, faller i de fleste tilfellene inn under formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4. I slike tilfeller skal det kreves *barneomsorgsattest*, jf. politiregisterloven § 39 første ledd. Det vil si en politiattest som viser anmerkninger tilknyttet nærmere bestemte straffebud, som seksualforbrytelser mot barn og voksne, drap, narkotikaforbrytelser og grov volds- og ranskriminalitet.

For hjemler som er begrunnet i formål som nevnt i formålet i politiregisterloven § 37 nr. 5 kan det stilles krav om *uttømmende og utvidet politiattest*, jf. politiregisterloven § 41, dersom det følger av annen lovgivning jf. politiregisterloven § 39 tredje ledd. Det vil si politiattest som

⁶ Ot. prop. nr. 108 (2008-2009).

viser alle strafferettslige reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret. På barnevernområdet er det krav om uttømmende og utvidet politiattest for fosterforeldre, private som tar imot barn som avlastningstiltak og for fylkesnemndsledere.

Politiregisterloven regulerer ikke konsekvensen av merknader på politiattesten. Konsekvensene av anmerkninger reguleres i særlovgivningen.

Det er gitt nærmere regler om saksbehandling, oppbevaring av attest mv. i politiregisterforskriften. Det kan blant annet bare utstedes attest til den som har fått tilbud om eller er innstilt til en konkret stilling, virksomhet, aktivitet mv., jf. politiregisterforskriften § 36-1, slik at det ikke kan avkreves attest av alle som søker på en stilling. Skal attest utstedes på et annet tidspunkt, må det reguleres i lov eller forskrift, jf. politiregisterforskriften § 36-1 nr. 3.

Forskriften stiller videre krav til oppbevaring av politiattest hos mottakeren, blant annet om at attesten skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende, og ikke kan oppbevares utover det tidspunkt vedkommende slutter i stillingen som ga grunnlag for vandelskontroll, jf. politiregisterforskriften § 37-2.

Det er ikke åpnet for utstedelse av ny politiattest til samme formål. Det er imidlertid åpnet for utlevering av nye eller oppdaterte opplysninger etter politiregisterloven § 43 (fornytt vandelskontroll). Bestemmelsen åpner for at mottakeren av attesten, for eksempel arbeidsgiver, kan henvende seg til politiet og be om nye eller oppdaterte opplysninger, for eksempel fordi det er mistanke om at den ansatte er involvert i en straffesak. Bestemmelsen gjelder for den enkelte attesten, og åpner ikke for at arbeidsgivere rutinemessig kan henvende seg til politiet for å sikre at det ikke er noe «nytt» på de ansatte. Det kan ikke utleveres andre opplysninger enn de som fremgår av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige attesten.

1.3 Krav til politiattest etter barnevernloven

Hvem skal legge frem politiattest i etter barnevernloven

I barnevernloven § 6-10 er det regulert hvilke personer som skal legge frem politiattest. Kravene gjelder etter nærmere regler for personer som er ansatt i eller utfører oppgaver for barnevernstjenesten, fylkesnemndsledere, ansatte i institusjoner og av fosterforeldre. Nærmere regulering av personkretsen som skal legge frem politiattest er også regulert i forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven §§ 1-4.

Etter barnevernloven § 6-10 første og annet ledd, og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven §§ 1, 2 og § 4 skal følgende grupper levere *barneomsorgsattest*:

- de som ansettes i barneverntjenesten,
- støttekontakter og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4,
- tillitspersoner,
- personer som skal utøve tilsyn med barn i fosterhjem etter § 4-22,
- den som skal ansettes i en barneverninstitusjon eller senter for foreldre og barn jf. § 5-1 og § 5-8 eller i et omsorgssenter for mindreårige etter kapittel 5A, samt andre som utfører oppgaver for institusjonen, senteret for foreldre og barn eller omsorgssenteret for mindreårige, og som har direkte kontakt med barn og unge eller foreldre som oppholder seg der.

De foran nevnte persongruppene omfattes av formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4.

Reglene er videreført i ny barnevernslov § 12-11, men slik at kravet også skal gjelde talspersoner og personer hos statsforvalteren som fører tilsyn med barn i barnevernsinstitusjoner, senter for foreldre og barn og omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere.⁷

De som skal godkjennes som fosterforeldre omfattes av formålet i politiregisterloven § 37 nr. 5 og skal legge frem *uttømmende og utvidet politiattest* etter politiregisterloven § 41, jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd. Det vil si politiattest som viser alle strafferettslige reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret. Dette er i samsvar med politiregisterloven § 39 tredje ledd. Tilsvarende gjelder for private som tar imot barn som avlastningstiltak, jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd annet punktum. Det kan kreves barneomsorgsattest etter politiregisterloven § 39 første ledd også fra andre som bor i fosterhjemmet eller avlastningshjemmet, jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd tredje punktum.

Krav om at fosterforeldre må legge frem uttømmende og utvidet politiattest følger også av fosterhjemsforskriften § 3, og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3. Det er barneverntjenesten i den kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet som har ansvaret for at slik attest blir krevet fremlagt jf. fosterhjemsforskriften § 5 og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3. I tillegg følger det av de samme bestemmelsene at barneverntjenesten må vurdere om andre som bor i fosterhjemmet eller avlastningshjemmet skal legge frem politiattest.

Etter barnevernloven § 6-10 fjerde ledd skal den som ansettes som leder i fylkesnemnda også legge frem *uttømmende politiattest* som nevnt i politiregisterloven § 41 første ledd.

Konsekvenser av anmerkninger på politiattest

Det følger av barnevernloven § 6-10 femte ledd at en person som har anmerkning som gjelder straffebud som omfattes av barneomsorgsattest, ikke kan ha oppgaver overfor mindreårige. Dette gjelder alle som skal legge frem politiattest etter barnevernloven.

Når det gjelder fosterforeldre, som skal legge frem uttømmende politiattest, skal det i tillegg foretas en skjønnsmessig vurdering dersom attesten viser anmerkninger knyttet til brudd på andre straffebud enn de som er omfattet av barneomsorgsattest jf. barnevernloven § 6-10 femte ledd siste punktum. Vurderingstemaet er om anmerkningen kan skape tvil om vedkommende er egnet for oppgaven. I lovens forarbeider⁸ understrekes at den skjønnsmessige vurderingen av anmerkninger på politiattest, blant annet har sammenheng med straffereaksjonens art, om det dreier seg om enkeltstående hendelser eller flere lovbrudd samt om lovbruddet ligger langt tilbake i tid eller ikke. Også betydningen for barnet av å bli plassert hos personer i sitt nære nettverk vil etter omstendighetene kunne tillegges vekt.⁹

Ansvar for å kreve politiattest

For ansettelser i den kommunale barneverntjenesten eller ved ansettelser i statlig institusjon/omsorgssentre, er det den som er ansvarlig for ansettelsen som har ansvaret for at politiattest blir fremlagt, jf. forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven §§ 1 og 2.

⁷ Prop 133 L (2020-2021) kap. 18.5. jf. Innst. X L (2020-2021). Departementet tar sikte på at ny barnevernslov trer i kraft 1. januar 2023.

⁸ Ot. prp. 40 L (2010-2011).

⁹ Departementets retningslinjer til forskrift om politiattest. Q 34/2011.

For fosterhjem er det barneverntjenesten i den kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet som har ansvaret for at attest blir fremlagt jf. forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3. Det følger av barnevernloven § 4-22 tredje ledd at den kommunen der fosterhjemmet ligger har ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet. Fra 1. januar 2022 endres bestemmelsen slik at det er barnevernstjenesten i omsorgskommunen som skal godkjenne fosterhjemmet.

Det fremgår forutsetningsvis av forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3 tredje punktum at det er barnevernstjenesten som skal kreve politiattest av private som tar i mor barn som heldøgns avlastningstiltak.

Det er også barneverntjenesten som kan kreve at støttekontakter og andre som utfører oppgaver for barneverntjenesten som ledd i hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4, legger frem politiattest, jf. forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 4.

Den instansen som kan kreve politiattest har kompetansen til å vurdere konsekvensene av eventuelle anmerkninger.

Fremgangsmåte ved innhenting av attest

Det kan være ulike måter å rekruttere personer til den type stillinger og oppdrag som omfattes av kravet om politiattest i barnevernet.

Det fremgår av forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 6 at attest kun kreves av den søkeren som tilbys stillingen eller som skal oppnevnes eller godkjennes til å utføre de oppgaver som omfattes av denne forskrift. Alle som er interessert i en stilling eller et oppdrag skal altså ikke legge politiattest ved søknaden. Det fremgår videre at søkere gjøres oppmerksom på at det må fremlegges politiattest ved ansettelse, godkjenning eller oppnevning. For stillinger, oppdrag eller lignende som blir utlyst eller annonsert, skal det gjøres oppmerksom på kravet om politiattest i utlysings- eller annonseteksten. Det er politiet som utsteder politiattesten. Vedlagt søknaden om politiattest skal den som søker om politiattest vedlegge et eget skjema som bekrefter formålet med politiattesten. Det er arbeids-/oppdragsgiver som fyller ut dette skjema.¹⁰

Det følger av retningslinjer til forskrift om politiattest (Q 34/2011)¹¹, at det uavhengig av hvordan rekrutteringen skjer, er viktig at interesserte så tidlig som mulig gjøres oppmerksom på at det vil bli krevet politiattest ved ansettelse/oppnevning/ godkjenning. På denne måten unngås at det legges mye arbeid i utredning av for eksempel fosterforeldre som det senere viser seg ikke er aktuelle på grunn av anmerkninger på politiattest.

Oppbevaring av politiattest

Politiattesten skal oppbevares hos det organ eller den institusjon som etter denne forskrift er ansvarlig for å kreve politiattest fremlagt, og skal oppbevares så lenge vedkommende innehar stillingen eller oppdraget, jf. forskriften § 8. Attesten skal makuleres når vedkommende fratrer. Fremlagt attest fra person som ikke får tildelt stilling eller oppdrag skal makuleres.

¹⁰ [bekreftelse-pa-formal-med-politattestbm \(politiet.no\)](https://www.bekreftelse-pa-formal-med-politattestbm.politiet.no)

¹¹ Departementets retningslinjer til forskrift om politiattest Q 34/201.

1.4 Midlertidig hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattest

Bufetat har viktige oppgaver på fosterhjemsområdet i forbindelse med rekruttering og grunnleggende opplæring av potensielle fosterforeldre¹², og har i samsvar med langvarig praksis innhentet politiattester før fosterhjemmet etter anmodning er tilbudt kommunen. Bufetat tilbyr også andre tjenester for å støtte kommunen, og som innebærer at personene som utfører tjenestene/oppgavene har direkte kontakt med barn. Dette gjelder blant annet familierådscoordinatorer og spesialiserte hjelpetiltak.¹³

Politidirektoratet (POD) innførte en praksisendring fra 1. desember 2020 for utstedelse av politiattest med hjemmel i barnevernloven. Endringen innebar innstramminger både i forhold til hvem som kunne kreve politiattest fremlagt og tidspunktet for når attesten kunne innhentes. Blant annet ble søknad om politiattest fra personer som skulle påta seg oppdrag som fosterhjem, beredskapshjem, besøkshjem og familierådscoordinatorer avslått med begrunnelse i at det i henhold til barnevernloven med forskrift kun var den kommunale barneverntjenesten som kunne kreve politiattest fremlagt. Praksisendringen skapte særlig utfordringer med hensyn til gjennomføring av akutt plasseringer på en rask og forsvarlig måte.

På denne bakgrunn fattet POD et midlertidig vedtak 1. februar 2021 om politiattest etter politiregisterloven § 38 tredje ledd, jf. politiregisterforskriften § 33-1 der det heter at *"også statlige og private aktører kan bekrefte formålet ved innhenting av politiattest fra fosterforeldre etter barnevernloven § 6-10 tredje ledd, og for innhenting av politiattest for familierådscoordinatorer etter § 6-10 første ledd."* Hjemmelen innebærer i praksis at Bufetat eller en privat aktør kan fylle ut et nødvendig skjema som bekrefter formålet med politiattesten, når en person søker politiet om politiattest. På denne måten kan politiattesten innhentes på et tidligere tidspunkt. Det midlertidige vedtaket gjelder frem til 30. april 2022.

2 Bakgrunnen for forslaget

Vandelskontroll er et viktig tiltak for å beskytte barn i barnevernet. Formålet med barneomsorgsattester er å gi beskyttelse mot overgrep eller alvorlig, skadelig innflytelse på mindreårige eller bidra til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Uttømmende og utvidet attest skal i tillegg bidra til å sikre at person med heldøgns omsorgsansvar for mindreårige, er egnet for oppgaven.

Dagens hjemler til å kreve politiattester reiser særskilte spørsmål på grunn av ansvarsdelingen mellom Bufetat og kommunene. På fosterhjemsområdet er det kommunen, som i forbindelse med godkjenning av fosterhjem til det enkelte barnet, har ansvaret for at politiattest blir krevet fremlagt. Barnevernloven med forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven gir barnevernstjenesten ansvaret for å kreve fremlagt politiattest og for å vurdere konsekvensene

¹² Bufetat har plikt til å bistå barnevernstjenesten med plassering av barn utenfor hjemmet (bistandsplikten) jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a-c slik den lyder etter endringer fra 1. januar 2022. Plikten inntreffer på anmodning fra kommunen og innebærer blant annet at Bufetat skal finne frem til et egnet fosterhjem når kommunen ber om dette. Bistandsplikten har nær sammenheng med Bufetats ansvar for å rekruttere fosterhjem, jf. § 2-3 annet ledd bokstav d. Det følger også av § 2-3 annet ledd bokstav d at Bufetat har ansvar for grunnleggende opplæring av fosterhjem.

¹³ Fra 1. januar 2022 fremgår det av barnevernloven § 2-3 tredje ledd bokstav b at Bufetat kan tilby barnevernstjenesten spesialiserte hjelpetiltak i hjemmet der dette kan forhindre plassering utenfor hjemmet. Bufetat har også et selvstendig ansvar for å ivareta barnets rett til medvirkning i forbindelse med utøvelse av bistandsplikten.

av eventuelle anmerkninger på politiattesten. Bufetat har samtidig helt sentrale oppgaver på fosterhjemsområdet gjennom sin bistandsplikt og plikt til å rekruttere og gi grunnleggende opplæring til fosterhjem. Bufetat kommer på denne bakgrunn i posisjon til å be om politiattest på et tidligere tidspunkt enn ved godkjenningen av fosterhjemmet til det enkelte barn. At politiattest foreligger på et tidligere tidspunkt, er særlig viktig ved akuttplasseringer, men kan også bidra til å styrke barnets rettssikkerhet ved planlagte plasseringer. Dette er også bakgrunnen for den midlertidige hjemmelen for Bufetat til å bekrefte formålet, jf. PODs vedtak 1. februar 2021. Et sentralt spørsmål er derfor om denne hjemmelen bør innføres som en varig ordning.

For heldøgns avlastningstiltak (besøkshjem) er det også etter barnevernloven og forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven barneverntjenesten som har ansvaret for å kreve politiattest fremlagt, og for å vurdere konsekvensene av eventuelle anmerkninger på politiattesten. Flere hensyn taler for at Bufetat har ansvaret for at politiattest blir krevet fremlagt for besøkshjem til fosterhjem som Bufetat har ansvar for oppfølgingen av. Dette gjelder spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem, jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og c, jf. § 4-22 fjerde ledd.

Videre er det etter dagens lovgivning flere grupper ansatte og personer som skal utføre oppgaver på vegne av Bufetat som i kraft av sine stillinger eller oppdrag som kan ha alenesamtaler med barn og hvor det ikke er stilt krav om at det skal innhentes politiattest. Dette gjelder blant annet personer som har ansvar for å ivareta barnets rett til medvirkning i forbindelse med Bufetats utøvelse av bistandsplikten, personer som jobber med oppfølging av statlige fosterhjem og personer som jobber med MST eller andre spesialiserte hjelpetiltak som Bufetat tilbyr. Det foreligger ingen hjemmel for å innhente politiattest for personer ansatt i Bufetat utover de persongruppene som er nevnt under pkt 1.3. Også for disse yrkesgruppene kan det være behov for å innhente politiattest i samsvar med formålet i politiregisterloven § 37 nr. 4.

3 Departementets vurderinger og forslag

3.1 Hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattest

3.1.1 Behovet for at Bufetat gis hjemmel til å bekrefte formålet med politiattest

Departementet foreslår at dagens midlertidige hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattest for fosterforeldre, innføres som en varig ordning. Dagens midlertidige hjemmel viderefører langvarig praksis. En viktig begrunnelse for den midlertidige hjemmelen er å unngå unødige forsinkelser i fosterhjems plasseringen av det enkelte barnet. Dette hensynet gjør seg særlig gjeldende i forbindelse med akuttplasseringer i fosterhjem, såkalte *beredskapshjem*. Bufetat har plikt til å bistå kommunen ved plasseringer utenfor hjemmet, og skal tilby fosterhjem når kommunen anmoder om dette. Ett av kvalitetskravene som Bufetat oppstiller for akuttplasseringer, er at det skal tilbys plass i beredskapshjem innen to timer etter at henvisning fra kommunal barnevernstjeneste er mottatt. Den korte tiden fra henvisning er sendt og til barnet flytter inn, vil medføre at kommunen ikke vil kunne motta politiattest¹⁴ før barnet flytter inn. I praksis vil både vandelskontrollen og godkjenningen for øvrig måtte foretas etter innflytting. Dersom politiattesten foreligger når barnet flytter inn, vil

¹⁴ Saksbehandlingstiden for utstedelse av politiattester er normalt 2 uker, jf. politiets nettsider [Politiet.no](https://www.politiet.no).

vandelskontrollen og godkjenningen av fosterhjemmet ikke forsinkes av saksbehandlingstiden hos politiet. Selv om behovet er størst ved akutt plasseringer, foreslår departementet å videreføre hjemmelen for fosterforeldre som sådan. Også ved ordinære plasseringer vil det i praksis være hensiktsmessig om godkjenningsprosessen ikke forsinkes av politiets saksbehandlingstid.

Forslaget innebærer ikke at Bufetat får hjemmel til å foreta vandelskontrollen av fosterforeldrene. Forslaget om en hjemmel til å bekrefte formålet innebærer verken en plikt til å kreve fremlagt politiattest eller en myndighet til å vurdere konsekvensene av anmerkninger. Hjemmelen gir kun myndighet til å bekrefte formålet når en person søker om politiattest, og er dermed i hovedsak en nødvendig prosessuell regel som følge av ansvarsdelingen mellom Bufetat og kommunen.¹⁵

Etter departementets vurdering er det heller ikke hensiktsmessig å gi Bufetat en generell plikt til å kreve fremlagt politiattest, herunder myndighet til å vurdere konsekvensene av anmerkninger for fosterforeldre. Denne myndigheten tilligger i dag kommunen i forbindelse med godkjenningen av fosterhjemmet til det enkelte barnet. Det er ikke alle anmerkninger på uttømmende og utvidet politiattest som utelukker personer fra å være fosterforeldre. Det er bare anmerkninger som ville fremkommet på barneomsorgsattest¹⁶, som uten videre fører til utelukkelse. For øvrige anmerkninger må det foretas en skjønnsmessig vurdering av om disse kan skape tvil om hvorvidt vedkommende er egnet for oppgaven. Dette kan innebære krevende skjønnsmessige vurderinger, og vurderingene kan også i enkelte tilfeller påvirkes av barnets tilknytning til den mulige fosterforelderen. Bufetat og kommunen kan ha ulike vurderinger av slike forhold, og etter departementets oppfatning bør ansvaret for vurderingene ligge hos én instans. Videre vil det bare være kommunen som har kjennskap til barnet og en eventuell tilknytning mellom barnet og fosterforeldrene. Det er også kommunen som har ansvaret for godkjenningen av fosterhjemmet til det enkelte barnet, noe som innebærer en vurdering både av generelle krav og krav som gjelder den enkelte plasseringen. Etter departementets vurdering bør ansvaret for den skjønnsmessige vurderingen av konsekvenser av anmerkninger, inngå som del av godkjenningen av fosterhjemmet og fortsatt ligge hos kommunen. Også av hensyn til klare ansvarsforhold, og for å unngå risiko for ansvarspulverisering, bør ansvaret ligge hos kommunen. På denne måten er det klart at det er kommunen som har ansvaret for å kreve politiattest fremlagt uavhengig av om kommunen har skaffet fosterhjemmet via Bufetat, gjennom egen rekruttering eller via en privat tjenesteyter. Dette er også i tråd med kommunens helhetlige ansvar for fosterhjem.

Det kan anføres at også Bufetat kan ha et selvstendig behov for å foreta vandelskontroll av potensielle fosterforeldre. Dette kan særlig gjelde beredskapshjem jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og spesialiserte fosterhjem jf. § 2-3 annet ledd bokstav c, som Bufetat inngår oppdragsavtale med før hjemmet tilbys kommunen.¹⁷ Bufetat har også ansvaret for oppfølgingen av slike fosterhjem, jf. § 4-22 fjerde ledd. Kommunen har imidlertid ansvaret for oppfølgingen av barnet, og en slik endring ville også kreve nærmere vurderinger av eventuelle konsekvenser for ansvaret for godkjenningen av fosterhjemmet. Departementet viser til at kommunene 1. januar 2022 overtar det helhetlige faglige og økonomiske ansvaret for fosterhjem, og finner det ikke hensiktsmessig å gå inn i slike vurderinger nå. Det vises imidlertid til kap. 3.3.

¹⁵ [bekreftelse-pa-formal-med-politattestbm \(politiet.no\)](https://www.politiet.no/bekreftelse-pa-formal-med-politattestbm)

¹⁶ Dette gjelder anmerkninger som omfatter seksuelle overgrep, narkotikaforbrytelser samt grov volds- og ranskriminalitet.

¹⁷ I samsvar med lovendringer som trer i kraft 1. januar 2022 jf. Prop. 73 L (2016-2017).

Departementet ser at det er viktig, både for potensielle fosterforeldre, men også for Bufetat, med en viss forutsigbarhet knyttet til konsekvenser av eventuelle anmerkninger på politiattest. Departementet henviser til at det er opplyst i stillingsutlysninger og i opplæringsprosesser at alle som ønsker å bli fosterforeldre må legge fram politiattest før barnet flytter inn. Dette innebærer at potensielle fosterforeldre med anmerkninger som uten videre medfører at de er utelukket som fosterforeldre, kan trekke seg fra opplæring på et tidlig tidspunkt. En person som ønsker å være fosterforelder, og som har begått andre typer lovbrudd, må imidlertid avvente kommunens skjønnsmessige vurdering av betydningen av anmerkninger på politiattesten. Det er ikke mulig å skape full forutsigbarhet når konsekvensene av anmerkninger beror på en skjønnsmessig vurdering. Det er imidlertid svært viktig med tydelig informasjon om reglene om vandelskontroll.

Dagens midlertidige hjemmel gir også private aktører adgang til å bekrefte formålet med politiattesten. Vi ser imidlertid ikke det store praktiske behovet for at andre enn offentlige instanser skal ha adgang til å bekrefte formålet, og foreslår ikke dette videreført.

Departementet legger til grunn at en hjemmel for Bufetat til å bekrefte formålet med politiattesten ikke vil føre til at det kreves politiattest av flere personer enn i dag. Hjemmelen innebærer i praksis bare at politiattesten blir tilgjengelig for kommunen på et tidligere tidspunkt. Å gi Bufetat adgang til å bekrefte formålet, vil dermed ikke i seg selv medføre at politiattest må innhentes flere ganger. Siden politiattesten ikke kan være eldre enn 3 måneder, krever dette imidlertid at Bufetats bekreftelse ikke kommer for tidlig. Rekrutteringen av fosterforeldre strekker seg over flere måneder. Adgangen til å bekrefte formålet med politiattesten bør derfor ikke komme for tidlig i rekrutterings- og opplæringsprosessen, for blant annet å unngå at attester utstedes til personer som uansett ikke ville være aktuelle som fosterforeldre. Det vil også kunne gå tid fra avsluttet opplæring til fosterforeldrene faktisk tilbys å være fosterforeldre for et barn. På den annen side må adgangen til å bekrefte formålet komme tidlig nok, slik at attesten er fremlagt når Bufetat tilbyr hjemmet til kommunen. Videre fremgår det av politiregisterforskriften § 36-1 at det bare kan utstedes attest til den som har fått tilbud om eller er innstilt til en konkret stilling, virksomhet, aktivitet mv., slik at det ikke kan avkreves attest av alle som søker på en stilling. Skal attest utstedes på et annet tidspunkt, må det reguleres i lov eller forskrift, jf. politiregisterforskriften § 36-1 nr. 3. Departementet foreslår derfor at Bufetat gis hjemmel til å bekrefte formålet med politiattest i forbindelse med grunnleggende opplæring eller ved inngåelse av oppdragsavtaler. Det siste alternativet vil være aktuelt ved beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem. Det vises imidlertid til kap. 3.3.

3.1.2 Lov- eller forskriftsregulering?

Departementet har vurdert om en hjemmel til å bekrefte formålet ved innhenting av politiattest må fremgå av lov, eller om det er tilstrekkelig at dette tas inn i forskrift. Plikten for fosterforeldre til å legge frem politiattest følger allerede av § 6-10 tredje ledd. At Bufetat av praktiske hensyn kan bekrefte formålet slik at personene kan sende søknad om politiattest på et noe tidligere tidspunkt, innebærer ikke i seg selv et utvidet inngrep overfor personene dette gjelder. Det kan samtidig ikke utelukkes at hjemmelen vil kunne medføre at formålet bekreftes for enkelte personer som ikke går inn i en etterfølgende godkjenningssprosess, og dermed ikke blir fosterforeldre.

En hjemmel til å bekrefte formålet gir imidlertid verken Bufetat hjemmel til å kreve at en person søker om politiattest eller til å vurdere konsekvensene av anmerkninger på politiattesten. Hjemmelen gir således Bufetat begrensede fullmakter, og kan betraktes som en

prosessuell regel tilpasset ansvarsdelingen mellom Bufetat og kommunen. Etter departementets vurdering er det derfor tilstrekkelig at hjemmelen tas inn i forskrift.

Departementet foreslår etter dette endringer i forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3 slik at det fremgår at Bufetat kan bekrefte formålet med innhenting av politiattest for fosterforeldre i forbindelse med grunnleggende opplæring eller ved inngåelse av oppdragsavtaler.

3.2 Hjemmel for Bufetat til å kreve politiattest for heldøgns avlastningstiltak (besøkshjem)

Dagens § 6-10 tredje ledd med forskrift gir hjemmel til å kreve utvidet og uttømmende politiattest av personer som tar imot barn som avlastningstiltak. Det følger av lovens forarbeider at bestemmelsen omfatter besøkshjem som er forsterkningstiltak for fosterhjem.

Etter forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven § 3 har barnevernstjenesten ansvaret for å kreve at politiattest blir fremlagt for heldøgns avlastningstiltak (besøkshjem). Denne løsningen passer godt for besøkshjem som skal være forsterkningstiltak for ordinære fosterhjem. Dette er fosterhjem som kommunen fra 1. januar 2022 har det helhetlige faglige og økonomiske ansvaret for.

Dagens regler regulerer imidlertid ikke Bufetats adgang til å kreve politiattest fremlagt av besøkshjem som er avlastningstiltak for fosterhjem. Bufetat har ansvaret for oppfølgingen av, jf. § 4-22¹⁸. Dette gjelder avlastningstiltak for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem jf. § 2-3 annet ledd a og c. Dagens regler innebærer at det er kommunen som har ansvaret for å kreve politiattest også av disse avlastningshjemmene.

Etter departementets oppfatning er dette en svært upraktisk løsning, og som i liten grad kan begrunnes ut fra ansvarsdelingen mellom Bufetat og barnevernstjenesten. Kommunens ansvar for oppfølgingen av barnet, innebærer at kommunens vurdering av barnets behov vil være et viktig moment i Bufetats vurdering av om slike forsterkningstiltak skal iverksettes. Vurderingen av hvorvidt avlastningshjemmet er egnet til å påta seg slike oppgaver, herunder vandelskontrollen, hører imidlertid mest naturlig til Bufetats oppgaveansvar. Loven stiller ingen krav om at kommunen skal godkjenne avlastningshjem til det enkelte barnet. Departementet mener derfor det er mest hensiktsmessig at det er Bufetat, og ikke kommunen, som skal kunne kreve politiattest fremlagt for besøkshjem som skal være avlastningstiltak for beredskapshjem jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og for spesialiserte fosterhjem jf. § 2-3 annet ledd bokstav c. Departementet foreslår videre at plikten til å kreve politiattester i disse tilfellene legges til Bufetat alene.

Forslaget innebærer kun en overføring av ansvaret for å kreve fremlagt politiattest, fra kommunen til Bufetat. Forslaget innebærer ingen utvidelse av personkretsen i dagens hjemmel i barnevernloven § 6-10 tredje ledd tredje punktum som hjemler krav om utvidet og uttømmende politiattest for private som tar imot barn som avlastningstiltak, og § 6-10 tredje ledd fjerde punktum som hjemler krav om barneomsorgsattest for andre som bor i avlastningshjemmet. Dagens hjemler omfatter de personene det er aktuelt å kreve politiattest fra, og det forslås altså ingen endring i hvem som må fremlegge politiattest. Forslaget innebærer heller ingen endringer i tidspunkt for når politiattest skal kreves. Etter

¹⁸ Jf. endringer som trer i kraft 1. januar 2022.

departementets oppfatning er det derfor tilstrekkelig at denne endringen reguleres i forskrift om politiattester.

Departementet foreslår etter dette å endre forskrift om politiattester i barnevernet § 3 slik at det føyes til at Bufetat skal ha ansvaret for at attest blir krevet fremlagt når avlastningstiltaket gjelder beredskapshjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a eller spesialisert fosterhjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav c.

3.3 Politiattest for personer som utfører andre oppgaver i Bufetat

Barnevernloven § 6-10 gir hjemmel til å kreve politiattest for personer som er ansatt i barnevernsinstitusjon, senter for foreldre og barn eller omsorgssentre. Det er imidlertid flere grupper ansatte i Bufetat og personer som utfører oppgaver på vegne av Bufetat som har direkte kontakt med barn, og som det ikke er krav om politiattest for.

Etter departementets oppfatning er det behov for en hjemmel til å kreve barneomsorgsattest i slike tilfeller. Bufetat har på regionalt nivå en rekke oppgaver som innebærer kontakt med barn. Flere av disse oppgavene spesifiseres i loven etter lovendringer som trer i kraft 1. januar 2022. Viktige eksempler er personer som arbeider med spesialiserte hjelpetiltak jf. barnevernloven § 2-3 nytt tredje ledd bokstav b, oppfølging av fosterhjem som Bufetat tilbyr etter § 2-3 annet ledd bokstav a og c jf. § 4-22 fjerde ledd, ivaretagelse av barns rett til medvirkning i forbindelse med utøvelsen av bistandsplikten etter § 2-3 annet ledd bokstav a til c. Videre er det etter departementets oppfatning behov å kreve barneomsorgsattest for fosterforeldre som Bufetat inngår oppdragsavtale med før hjemmet tilbys kommunen. Dette omfatter beredskapshjem jf. § 2-3 annet ledd bokstav a og spesialiserte fosterhjem jf. § 2-3 annet ledd bokstav c.

Personer med slike oppgaver kan møte barnet gjennom fysiske møter, telefonsamtaler, tekstmeldinger eller e-post. Omfanget og hyppigheten på møtene og kontakten varierer ut fra barnets behov, og oppgavens karakter. Dette kan være personer som opparbeider seg et tillitsforhold til barnet. Det barna har til felles, er at de står i sårbare situasjoner og vil i flere situasjoner være avhengig av å opparbeide seg en kontakt og et tillitsforhold til disse personene for at personene skal utføre arbeidet sitt på en forsvarlig måte og sikre reell medvirkning fra barnet eller ungdommen. Etter departementets oppfatning faller ansatte i Bufetat, og personer som utfører oppgaver på vegne av Bufetat og som har direkte kontakt med barn, klart innenfor formålet etter politiregisterloven § 37 nr. 4 som er å forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer. Disse personenes oppdrag og forhold til barna kan sammenlignes med andre grupper som det i dag er hjemmel for å kreve politiattest fra, som f.eks. personer som fører tilsyn med barn i fosterhjem, talspersoner og de som utfører tilsyn hos statsforvalteren.

Departementet foreslår på denne bakgrunn å stille krav om barneomsorgsattest i slike tilfeller jf. politiregisterloven § 39. Forslaget innebærer at personer med anmerkning på slik attest vil være utelukket fra å ha oppgaver overfor mindreårige. Når det gjelder tidspunkt for å kreve politiattest fremlagt sier politiattestforskriften § 36-1 nr. 3 at politiattest kan utstedes til den som har fått tilbud om eller er innstilt til en konkret stilling. Dette innebærer at kravet om politiattest kreves i forbindelse med ansettelse eller inngåelse av oppdragsavtale. For fosterhjem innebærer dette ingen begrensning i kommunens plikt til å innhente uttømmende attest i forbindelse med godkjenningen av fosterhjemmet, se kap 3.1.

Departementet foreslår etter dette at den som skal ansettes i, eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten skal legge fram politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige.

Det vises til lovforslaget § 6-10 nytt tredje ledd og forslag til nytt ledd i § 12-11 i ny barnevernslov.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at Bufetat skal kunne bekrefte formålet for søknad om politiattest for fosterhjem. Dette er en etablert praksis, og ble i 2020 forankret i en midlertidig hjemmel i vedtak fra POD av 1. februar 2021. Å fastsette dette i forskrift om politiattester i henhold til barnevernloven vil derfor ikke medføre endringer som gir merkostnader.

Tilsvarende er det allerede i dag etablert praksis at Bufetat krever fremlagt politiattest for besøkshjem som benyttes som avlastningstiltak for beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem som inngår kontrakt med Bufetat. Å forskriftsfeste adgang for Bufetat til å kreve dette vil derfor ikke medføre endringer som gir merkostnader.

Fram til høsten 2020 var det etablert praksis at Bufetat innhentet politiattest for ansatte i Bufetat, eller personer som utfører oppdrag for statlig barnevern, og som hadde direkte kontakt med barn. Denne muligheten er ikke tatt inn i den midlertidige hjemmelen i gitt i PODs vedtak 1. februar 2021. For personer som ble ansatt etter høsten 2020 er det i påvente av ny lov hjemmel anbefalt at de ansatte er til stede i kontakten mellom barn og den ansatte. Forslaget om å lovfeste at det kan innhentes politiattest for denne gruppen oppdragstagere innebærer at behovet for å utstede politiattester vil bli på samme nivå som fram til høsten 2020. Sammenlignet med situasjonen før høsten 2020 vil det derfor ikke være noen endring. Når det gjelder personer som skal ta oppdrag som beredskapshjem og spesialiserte fosterhjem vil forslaget innebære at det først må legges frem barneomsorgsattest til Bufetat i forbindelse med oppdragsavtalen som inngås med Bufetat, og så en utvidet og uttømmende politiattest til kommunen i forbindelse med godkjenningen av fosterhjemmet til det enkelte barn. Barneomsorgsattesten skal innhentes i forkant av inngåelse av oppdragsavtale. Det er ikke nødvendig for Bufetat å innhente ny barneomsorgsattest i løpet av kontraktstiden, uavhengig av hvor mange barn som bor i fosterhjemmet i løpet av kontraktsperioden. Dette innebærer at det kun er nye beredskapshjem og nye spesialiserte fosterhjem Bufetat må innhente barneomsorgsattest for. Dette innebærer at det må innhentes et fåtall flere barneomsorgsattester sammenlignet med tidligere praksis. Departementet anslår at de foreslåtte endringene ikke vil medføre administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning for politiet.

5 Forslag til nye bestemmelser

5.1 Barnevernloven

§ 6-10 nytt tredje ledd

"Den som skal ansettes i, eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, som ikke omfattes av annet ledd, skal legge fram politiattest etter

politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn."

5.2 Ny barnevernslov

§ 12-11 nytt tredje ledd

Personer som skal ansettes i, eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, som ikke omfattes av annet ledd, skal legge fram politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn.

5.3 Forskrift om politiattest i henhold til barnevernloven

Ny § 2a Politiattest for ansatte i Barne-, ungdoms- og familieetaten

Den som skal ansettes i, eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, og som ikke omfattes av § 2, skal legge fram politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn. Den som foretar ansettelsen eller inngår oppdragsavtalen har ansvaret for at politiattest blir krevet fremlagt.

Forskriften § 3 skal lyde:

Den eller de som skal godkjennes som fosterforeldre, jf. [barnevernloven § 4-22](#), skal legge frem uttømmende og utvidet politiattest etter lovens § 6-10 tredje ledd første punktum. Barneverntjenesten i den kommunen som skal godkjenne fosterhjemmet har ansvaret for at slik attest blir krevet fremlagt. *Barne-, ungdoms- og familieetaten kan bekrefte formålet med politiattest for fosterforeldre i forbindelse med grunnleggende opplæring eller ved inngåelse av oppdragsavtaler.*

Tilsvarende krav om politiattest gjelder private som tar i mot barn som heldøgns avlastningstiltak. *Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for at attest blir krevet fremlagt når avlastningstiltaket gjelder beredskapshjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav a eller spesialisert fosterhjem jf. barnevernloven § 2-3 annet ledd bokstav c.*

Barneverntjenesten skal vurdere om andre som bor i fosterhjemmet eller avlastningshjemmet, skal fremlegge politiattest etter lovens § 6-10 tredje ledd tredje punktum. *Tilsvarende gjelder for Barne-, ungdoms- og familieetaten etter annet ledd.*